

Atzinums par īpaši aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugām grants karjerā Salenieki un karjera paplašināšanas ietekmi uz sugām dabas parkā Daugavas ieleja

Adresāts:

Vides pārraudzības valsts birojs

Rūpniecības iela 23, Rīga, LV – 1045

Akciju sabiedrība "A.C.B."

Ziepniekkalņa 21a, Rīga, LV-1004

1. Biotopu grupa, suga vai sugu grupa, par kuru sniedz atzinumu

Atzinums sniegts par sugu grupu bezmugurkaulnieki.

2. Pētāmās teritorijas apsekošanas datums un meteoroloģiskie apstākļi, apsekošanas ilgums, atrašanās vieta (kadastra numurs, adrese, platība) un izpētes metodes (piemēram, transektes, randomizēta parauglaukumu izvēle, fotofiksācija, maršruta iezīmēšana ar ģeogrāfiskās pozicionēšanas sistēmu)

Teritorija apsekota 01.04.2019. laikā no 11.30-15.00 labos meteoroloģiskos apstākļos (+10-20 °C, lēns līdz mērens vējš, saulains). Izstaigāta un novērtēti bezmugurkaulniekiem piemēroti biotopi un dzīvotnes dabas parka (DP) Daugavas ieleja robežā ar esošo, plānoto un izstrādāto karjeru. Tā kā ir agrs pavasaris un bezmugurkaulnieku aktivitāte vēl ir zema, tad novērtēti biotopi, meklētas dzīvotnes (mikrobiotopi), kuri varētu būt piemēroti bezmugurkaulniekiem, ievākti un analizēti augsnes paraugi, meklētas dabisko mežu biotopu indikatorsugas, zālāji novērtēti pēc piemērotības iespējamām īpaši aizsargājamām bezmugurkaulnieku sugām.

Teritorija apsekota atkārtoti 08.07.2019. labos meteoroloģiskos apstākļos (+16-17 °C, lēns vējš, mākoņains, brīžam uzspīd saule). Kukaiņi lidoja un bija iespējams novērtēt sugu daudzveidību. Apsekoti tie paši biotopi, kas pavasarī.

Apsekoto teritoriju kadastra numuri un platība, līdz ar rezultātiem un piezīmēm apkopoti tabulā 7. nodaļā. Atsevišķs kadastra vienību uzskaitījums šeit nedotu priekšstatu par visu teritoriju. Biotopi fotografēti, pie fotogrāfijām pievienotas piezīmes par biotopu piemērotību bezmugurkaulniekiem. Fotogrāfijas ievietotas pielikumā.

Teritorijas, kurās paredzēts iegūt izraktnus (kadastra Nr. 32800010112, 32800010035, 32800010049, 32800010168, 32800010008) ir degradētas, nepiemērotas bezmugurkaulniekiem (1. attēls). Svarīgāk bija apsekot teritorijas DP un noskaidrot, vai karjera paplašināšana varētu ietekmēt bezmugurkaulniekus tieši DP.

3. Teritorijas statuss atbilstoši aizsargājamām dabas teritorijām noteiktajam statusam (piemēram, mikroliegums, dabas liegums, dabas parks, nacionālais parks), aizsargājamās teritorijas funkcionālā zona, kurā atrodas pētāmā teritorija, ja tā atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā

Grants karjers Salenieki atrodas blakus dabas parkam Daugavas ieleja, daļa no karjera ietilpst Daugavas vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslā. Paredzētās darbības – minerālu iegūšana un ar to saistītās darbības neskar DP teritoriju.

4. Atzinuma sniegšanas mērķis (piemēram, mikrolieguma izveidošana, dabas aizsardzības plāna izstrāde, detālplānojuma izstrāde, atzinums saskaņā ar normatīvo aktu prasībām, plānotās darbības vai pasākuma izvērtējums)

Atzinuma sniegšanas mērķis ir sniegt vērtējumu par bezmugurkaulniekiem grants karjera Salenieki ietekmes uz vidi novērtējuma vajadzībām. IVN ierosinātājs: Akciju sabiedrība "A.C.B.". Plānotā darbība ir grants karjera paplašināšana. Darba uzdevums pēc pasūtītāja SIA Vides Konsultāciju Birojs līguma:

- a) novērtēt kā plānotā darbība varētu ietekmēt tuvumā esošo dabas parku "Daugavas ieleja" un dabas vērtības (bezmugurkaulnieku sugas), kuru aizsardzībai teritorija izveidota;
- b) sniegt ieteikumus, kādi pasākumi būtu veicami, lai mazinātu iespējamo negatīvo ietekmi uz bezmugurkaulnieku sugām, tai skaitā pēc karjera izstrādes pabeigšanas.

5. Vispārīgs pētāmās teritorijas apraksts, arī informācija par teritorijas reljefu un mikroreljefu, hidroloģisko režīmu, sastopamajiem biotopiem un attiecīgās grupas sugām, kā arī apsaimniekošanu (arī informāciju par teritorijas vēsturisko apsaimniekošanu, ja tāda zināma), norādot dabisko, daļēji dabisko un antropogēnas izcelsmes platību īpatsvaru

Visa grants karjera esošā, plānotā un izstrādātā daļa ir antropogēni pārveidotas, tajās nav saglabājušies dabiski biotopi. Karjeram ir sarežģīts reljefs, tā vidusdaļā ir ūdenstilpe. Plānotās darbības vietā (32800010021) ir sekundārais mežs. Izstrādātā austrumu daļa daļēji apmežota ar priedi.

6. Īss piegulošās teritorijas raksturojums

Apsēkotā DP teritorija pieguļ Salenieku karjeram. Aktīvās un plānotās izstrādes karjeru norobežo "tukšo iežu" valnis. Izstrādātajā karjerā vaļņa nav, DP robežojas ar stāvu nogāzi. Uz ziemeļiem teritorija robežojas ar Daugavas palienes zālājiem, mežiem (meži ir gan sekundāri, gan primāri, gan stādītie) un līdzīgiem biotopiem. Dienvidu daļā karjers robežojas ar Vecsērenes upes mitrājiem.

7. Konstatētās īpaši aizsargājamās sugas vai sugu grupas un to izplatības īpatnības, norādot izmantotos informācijas avotus, noteikšanas metodiku un vērtēšanas kritērijus, kā arī esošie un potenciālie (ja tos iespējams identificēt) apdraudošie faktori apsekotajā teritorijā un to ietekmes vērtējums

1. tabula

Teritoriju kadastra apzīmējumi un piezīmes par to piemērotību bezmugurkaulniekiem.

Kadastra Nr	Piezīmes
32800010229	Apsaimniekoti zālāji. Nav piemērotu biotopu īpaši aizsargājamām bezmugurkaulnieku sugām (ĪABS). Vecsērenes upe ir eitroficēta. Upes paplašinājumos iespējama spāru un ūdensvaboļu attīstība. Piekrastē aug zirgskābenes – potenciālais lielā zirgskābeņu zeltainīša kāpuru barības

	objekts. Suga Latvijā ir izklaidus sastopama. Karjera paplašināšana ietekmi uz tiem neatstās.
32800010225	Nav piemērotu biotopu ĪABS. Nesen izveidots dīķis ar Vecsērenes caurteci, nav piemērots ūdens bezmugurkaulniekiem. Jūnijā nav konstatētas ĪABS. 2. attēls.
32800010228	Ziedos novērota Latvijas Sarkanās grāmatas 4. kategorijas, taču neaizsargājama suga – Šrenka kamene <i>Bombus schrencki</i> .
32800010184	Krūmāji un zālāji. Nav piemērotu biotopu ĪABS.
32800010323, 32800010322	Ietver ieleju ar dīķi (vecupi), kas atrodas ganībās, nav piemērota īpaši aizsargājamiem ūdens bezmugurkaulniekiem. Jūnijā nav konstatētas ĪABS. 3. attēls.
32800010019, 32800010021	Jauktu koku meži, ar ierakumiem, nav meža kontinuitātes, meklētas dabisko mežu indikatosugas – rezultāti negatīvi. No vārpstīngliemežiem atrasts tikai plaši izplatītais gludais vārpstīngliemezis. Jūnijā apstiprināti tie paši rezultāti. 4. attēls.
32800010031	Pārsvārā neapsaimniekotas/daļēji apsaimniekotas sausas pļavas ar bagātu floru (5. attēls). Pļavas nozīmīgas apputeksnētājiem, taču nav augu sugu, kas būtu svarīgas īpaši aizsargājamām tauriņu sugām, piemēram, lielajam skābeņu zeltainītim. Potenciāli pļavas varētu būt nozīmīgas racējkukaiņiem, piemēram, garlūpas racējlapsenei, zemesbišu kolonijām. Taču tās netika konstatētas arī jūlija apsekojumā..
32800010009	Zemes vienība ietver mežu, kas atrodas DP teritorijā. Mežs ir pastāvējis ilgstoši, taču maz lielas dimensijas atmirušās koksnes, kas varētu būt nozīmīga īpaši aizsargājamām saproksilofāgu (atmirušās koksnes apdzīvotāju) sugām. Tādas netika atrastas (6. attēls).
32800010241	Pļauta pļava (7. attēls). Kopumā nepiemērota ĪABS, taču uz pļavas un karjera nogāzes konstatēta bagāta parka vīngliemeža populācija. Atrastas gan tukšas čaulas, gan ziemojoši īpatņi (8. attēls). Par atradni detalizētāk tekstā aiz tabulas. Teritorija ietver arī bērzu audzi, taču maz atmirušās koksnes, kas būtu nozīmīga saproksilofāgiem. Jūlijā pļavu pārlidoja īpaši aizsargājamā spāru suga – karaliskā dižspāre <i>Anax imperator</i> . Dabiski, ka spāre neattīstās zālajos. Tās kāpuri attīstās stāvošos ūdeņos, visticamāk karjera ūdenstilpē.
32800010245, 32800010246, 32800010247, 32800010248, 32800010249, 32800010250	Teritorijas lielāko daļu aizņem bioloģiski vērtīgi zālāji (Botāniskais BVZ), teritorija šobrīd tiek atbrīvota no koku/krūmu apauguma un tiek sagatavota apsaimniekošanai (9. attēls). Tās austrumu malā izraksts meliorācijas grāvis. Pēdējo trīs zemes vienību robežās atrodas meža jaunaudze. Kopumā teritorija maz piemērota ĪABS. Jūlijā konstatēts, ka ierīkotas liellopu ganības.

Tātad kopumā teritorijā ir maz īpaši aizsargājamām bezmugurkaulnieku sugām piemērotu biotopu. Teritorijā konstatēts parka vīngliemezis *Helix pomatia*. Suga ir aizsargājama: 1) Padomes Direktīva 92/43/EEC, V pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru iegūšana un ekspluatācija dabā var būt pieļaujama; 2) MK noteikumi: "Grozījumi 2000. gada 14. novembra MK noteikumos Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu". Nr.627, 2004. gada 27. jūlijā. 2. pielikums. Ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu saraksts. Tātad no vienas puses aizsargājama, taču to drīkst ievākt pārtikai. Parka vīngliemezis apdzīvo šauru joslu starp zālāju (kadastra Nr. 32800010241) un izstrādātā karjera krauju. Šai joslā ir kserofīti (sausī) apstākļi, tā daļēji apaugusi ar priedi. Atrastas daudz tukšu vīngliemeža čaulu

un arī atrasti augsnē ziemojošie gliemeži, kuriem čaula aiztaisīta ar kaļķa vāku (8. attēls). Parka vīngliemeža tipiskais biotops ir mezofili (vidēji mitri) lapkoku meži (Rudzīte M., u.c. 2010. Latvijas gliemji. Sugu noteicējs. Rīga, LU Akadēmiskais apgāds, Rīga, 252 lpp.). Šai gadījumā suga atrodas tai neraksturīgā biotopā, taču populācija pastāv. Pastāvēšanas iemesls, acīmredzot, ir augsta kalcija saturs augsnē, kas veidojies karjera darbības ietekmē. Te varētu secināt, ka turpmākā karjera darbība šo sugu neietekmēs. Jūlijā apstiprināta sugas klātbūtne, kā arī konstatēts, ka vīngliemezis ir bieži sastopams Daugavas piekrastē.

Karaliskā dižspāre *Anax imperator* (MK noteikumi: "Grozījumi 2000. gada 14. novembra MK noteikumos Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu") konstatēta pārlidojam zālāju. Zālajos tās var tikai baroties, taču kāpuru attīstībai nepieciešamas stāvošas ūdenstilpes. Šai gadījumā, visticamāk, tā ir karjerā izveidotā ūdenstilpe. Tāpēc turpmākajos ieteikumos ir saglabāt šo ūdenstilpi.

Apsekotajos zālajos konstatētas bieži sastopamas dienas tauriņu sugas: parastais pļavraibenis, rāceņu baltenis, dedestīņu baltenis, parastais samtenis, un daudzas citas. Ūdeņu tuvumā novērotas bieži sastopamas spāru sugas, piemēram, lielā ezerspāre, gaišzilā krāšņspāre un citas sugas.

8. Konstatētie Latvijā un Eiropas Savienībā īpaši aizsargājamie biotopi, biotopi ar specifiskām izplatības īpatnībām Latvijā un konstatēto biotopu kvalitāte, norādot izmantotos informācijas avotus, noteikšanas metodiku un vērtēšanas kritērijus, kā arī esošie un potenciālie (ja tos iespējams identificēt) apdraudošie faktori apsekotajā teritorijā un to ietekmes vērtējums

Biotopi novērtēti tikai pēc to piemērotības īpaši aizsargājamām bezmugurkaulnieku sugām.

9. Citas apsekotās teritorijas bioloģiskās daudzveidības un ainavas saglabāšanai nozīmīgas vērtības, piemēram, dižkoki, veci koki, alejas, zinātniski nozīmīgas sugu atradnes

Karjera ūdenstilpē uzturas ap 15 meža pīles, 6-8 gaigalas, Vecsērenes upes purvājā līgzdo ziemeļu gulbju pāris. Karjera rietumu galā kadastra vienībā 32800010228 aug divi ainaviski skaisti klajuma ozoli.

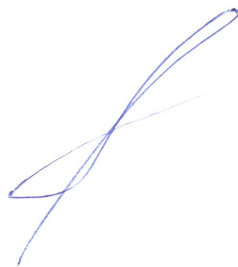
10. Pētāmās teritorijas aizsargājamo dabas un ainavas vērtību labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanas prasības un darbības, lai uzlabotu konstatēto sugu un biotopu stāvokli un bioloģisko vērtību neatkarīgi no to aizsardzības statusa

Teritorijā konstatētajai īpaši aizsargājamai sugai parka vīngliemezim nav identificēti apdraudošie faktori un tā aizsardzībai nav nepieciešams plānot īpašus aizsardzības pasākumus. Savukārt karaliskās dižspāres populācijas uzturēšanai nepieciešams saglabāt karjera ūdenstilpi.

11. Secinājumi par plānotās darbības vai pasākuma ietekmi uz konstatēto sugu un biotopu stāvokli un bioloģisko vērtību, kā arī uz piegulošo teritoriju un nosacījumi darbības vai pasākuma veikšanai

Kopīgie secinājumi par paredzēto darbību ietekmi uz sugām:

- a) karjera Salenieki paplašināšana neatstās būtisku ietekmi uz īpaši aizsargājamām bezmugurkaulnieku sugām dabas parkā Daugavas ieleja;
- b) pēc karjera izstrādes beigām jāsaglabā pašreiz izveidotā ūdenstilpe. Tās konfigurācija var mainīties, taču tai jāpastāv spāru aizsardzībai.

Voldemārs Spuņģis

Eksperta sertifikāts Nr. 046, derīgs līdz 27.03.2024 par bezmugurkaulniekiem.

Parakstīts 10.07.2019.

Atzinums uz 5 lpp., 2 lpp. pielikumā

Apsekoto vietu (pēc kadastra Nr.) fotogrāfijas

1. attēls. Karjera kopskats.

2. attēls. 32800010225

3. attēls. 32800010323 un 32800010322

4. attēls. 32800010019 un 32800010021

5. attēls. 32800010031

6. attēls. 32800010009

7. attēls. 32800010241

8. attēls. Zīmojošie parka vīngliemeži.

9. attēls. 32800010245 u.c.